

Asia: VN/1646/2020

Lausuntopyyntö sosiaaliturvkomitean välimietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen (välimietinnön ehdotukset 1 ja 2)1.1 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset hakuajat ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä etuuksissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia etuuksien hakuajojen yhtenäistämällä voisi olla?

Erilaiset hakuajat aiheuttavat ongelmia asiakkaille. Jotain tiettyä etuutta ei pystytä päättämään ennen päätöstä ensisijaisesta etuudesta. On mahdollista, että asiakkaat ovat väärällä etuudella, koska oikealle etuudelle siirtyminen voi katkaista toimeentulon.

1.2 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset tulo- ja palkkakäsitteet ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä tilanteissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia tulo- ja palkkakäsitteiden yhtenäistämällä voisi olla?

Ks edellä

Välimietinnön ehdotukset ok

2. Toimeenpanon monimutkaisuus ja digitalisaation mahdollisuudet (välimietinnön ehdotukset 3 ja 4)2.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 3 valmistelussa?

Edelleen on paljon asiakkaita, jotka ovat parhaassa työiässä, mutta eivät pysty hyödyntämään sähköisiä asiointitapoja, koska heidän digitaitonsa ovat hyvin heikolla tasolla. Asiakkaat tarvitsevat asiointiinsa tukea ja apua, mutta hyvin usein eri viranomaiset (mm. sosiaalihuolto, TE-toimisto ja Kela) kiistelevät siitä, mille viranomaiselle asiakkaan asiointiapu kuuluu. Tämä aiheuttaa asiakkaan pallottelua luukulta toiselle. Jokaisen viranomaisen tulisi ohjata ja neuvoa asiakasta omien etuuksien ja hakemusten täytössä, mutta näin ei käytännössä ole.

2.2 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 4 valmistelussa?

Edelleenkin kaikki kansalaiset eivät pysty digitaaliseen asiointiin, kasvokkaista, henkilökohtaista palvelua on oltava tarjolla heille, jotka sitä tarvitsevat.

3. Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet (välimietinnön ehdotukset 5, 6 ja 7)3.1 Onko eri etuuksia ja eläkkeitä koskevien lakien työkyvyttömyyden käsitteissä epätarkoituksenmukaisia eroja ja jos kyllä, niin millaisia?

Eri käsitteiden kirjo on laaja. Eri viranomaiset käyttävät erilaisia käsitteitä, eikä toisten käsitteitä tunneta. Sama käsite esim. palvelutarpeen arviointi tarkoittaa työllisyyden hoidon näkökulmasta eri asiaa kuin sosiaalihuoltolain näkökulmasta.

On pöyristyttävää, että asiakkaat, joille on maksettu 300 päivää sairauspäivärahaa, joutuvat tämän jälkeen ilmoittautumaan työttömiksi työnhakijoiksi. Eli tosiasiallisesti työkyvyttömät henkilöt kokevat ihmeperantumisen 300 päivän jälkeen ja heistä tulee täysin työkykyisiä? Tähän tulee saada muutos, että joko sairauspäivärahan maksamista jatketaan tai etuus maksetaan jostain muualta kuin työttömyyskorvauksista.

Kun asiakkaan työ- ja toimintakykyä selvitetään, onko hän silloin tosiasiallisesti työmarkkinoiden käytettävissä? Onko etuusmuoto oikea, jos hän on työmarkkinatuella tai peruspäivärahalla?

3.2 Mitä muutoksia lainsäädäntöön (erityisesti etuus- ja palvelulainsäädäntö) tulisi tehdä, jotta lainsäädäntö tukisi työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista sekä olemassa olevan työkyvyn hyödyntämistä?

Työmarkkinatukea maksetaan tällä hetkellä asiakkaille, jotka eivät ole työkuuntoisia. Monialaisen työelämäpalvelun asiakkaista n. 30% eivät kykene edes kuntouttavaan työtoimintaan. Jos he katkaisevat työnhakunsa, niin he tippuvat toimeentulotuelle, joka on viime sijaisin taloudellinen tuki. Kela kehottaa asiakkaita laittamaan työnhakunsa voimaan, jolloin he nousevat taas työmarkkinatuen piiriin ja palveluprosessi alkaa uudelleen.

Kyseiset asiakkaat eivät kykene edes kuntouttavaan työtoimintaan, joka on viimesijaisin työllistymistä edistävä palvelu. Kuitenkin nämä kyseiset asiakkaat ovat työmarkkinatuen piirissä. Kyseiset asiakkaat eivät ole työkykyisiä ja täten heidän tulisi ohjata sosiaaliseen kuntoutukseen, jota ei tosin ole saatavilla kaikilla hyvinvointialueilla.

Osatyökykyisen asiakkaan työllistämiseksi kannattaa hyödyntää IPS-mallia (=Sijoita ja valmenna toimintamalli), josta on erittäin hyviä kokemuksia mm. Työkykyhankkeissa. Jopa 40-50% asiakkaista työllistyi avoimille työmarkkinoille.

Lainsäädännön pitäisi antaa asiakkaalle realistiset mahdollisuudet selvittää ja saada apua vaillinaiseen työ- ja toimintakykyynsä esimerkiksi eri palvelujen kautta.

3.3 Komitea ehdottaa arvioitavaksi mahdollisuuksia liittää työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviin etuuksiin kannustimia ja veloitteita osallistua palvelutarpeen arviointiin ja yhdessä asiakkaan kanssa sovittaviin palveluihin. Ehdotuksen mukaan palvelujen saatavuus ja saavutettavuus tulee huomioida. Mitä palveluja ehdotetun arvioinnin tulisi koskea?

Työkykyä tukevia palveluja mm. terveydenhuollon palveluja sekä sosiaalipalveluja ja kuntouttavaa työtoimintaa. Jokaisen työmarkkinatuen saajan olisi mahdollisuus osallistua johonkin työllistymistä tukevaan palveluun.

Komitean ehdotukset ovat oikean suuntaisia. Tarpeen olisi kuitenkin saada sosiaalinen kuntoutus lakisääteiseksi: Pitäisi kehittää palvelu, joka on työttömyyden ja työkyvyttömyyden välissä; nyt TE-palvelujen tuetussa palvelussa ja monialaisessa yhteispalvelussa on paljon asiakkaita, jotka eivät kykene hyödyntämään palveluja, eivät kykene edes kuntouttavaan työtoimintaan ja heitä pitäisi palvella uuden asiakaspalvelumallin mukaisesti. Kuitenkaan he välttämättä eivät saa hakiessaan työkyvyttömyyteen liittyviä etuuksia ja palvelua. Esim. mielenterveyteen liittyvät palvelut korostuvat tässä asiakasryhmässä, mutta hoitoa, tutkimusta ja palvelua on tämän asiakasryhmän vaikeaa saada. Työttömyyden ja työkyvyttömyyden väliin tarvitaan sosiaalisen kuntoutuksen palvelu, jossa asiakas voisi toimeentulotuella olla kuntoutumassa ja siirtyä TE-palveluun tai monialaiseen yhteispalveluun, kun pystyy sitoutumaan vähintään kuntouttavaan työtoimintaan. Tai jos asiakkaan tilanteessa ei voi kuntoutua työelämään, selvitetäisiin mahdollisuutta päästä työkyvyttömyyseläkkeelle.

Siirtyminen työttömyydestä palveluun ja takaisin työttömyyteen: Etuuksien maksaminen saattaa kohdata ongelmia jo pelkästään työttömien siirtyessä työttömyydestä palveluun ja takaisin työttömyyteen. Katkoksia näissä ei saisi tulla, että halukkuus palveluihin osallistumiseen säilyy.

Työsuhteessa oleva henkilö työnhakijaksi eläkepäättöstä odottaessa: Tämä asia pitäisi korjata. On omituista, että henkilö, joka on työsuhteessa, mutta on saanut sairaspäivärahaa 300 pv ja hakee eläkettä/kuntoutustukea, joutuu ilmoittautumaan kokoaikaista työtä hakevaksi työttömäksi työnhakijaksi saadakseen etuutta, jos eläkehakemuksen käsittely pitkittyy tai eläke hylätään. Etuus näissä tapauksissa pitäisi hakea jostakin muualta, esim Kelalta.

Tässä kohtaa pitää saada lakiin kirjaus, että asiakkaiden työ- ja toimintakyky pitää selvittää monialaisena yhteistyönä eli hyvinvointialueilta tulee löytyä rahoitus ja resurssit asian hoitamiseen. Vielä tärkeämpää on terveydenhuollon saaminen mukaan näihin talkoisiin, että on tarpeeksi työttömien terveydenhoitajia ja asiaan vihkiytyneitä lääkäreitä. Tässä on myös tärkeää työllisyysviranomaisen, Kelan, ja hyvinvointialueen sote-palvelujen saumaton yhteistyö.

Lisäksi kannattaa kiinnittää huomio yhä kasvavaan nepsy-asiakkaiden joukkoon. Yhä enenevässä määrin lapset ja nuoret saavat neuropsykiatrisen diagnoosin ja heidän palvelupolkuunsa kuuluu hoitoa - ja kuntoutusta. Kun nuori saavuttaa aikuisiän, tämä palvelupolku valitettavasti katkeaa. Aikuisille ei ole kaiken kattavaa neuropsykiatrista valmennusta, palvelut eivät ole lakisääteisiä, eikä niitä ole saatavilla kaikilla hyvinvointialueilla. Nepsy-lapsilla -ja nuorilla on usein haasteita koulussa ja opiskeluissa, myös nepsy-aikuisten työllistymisessä voi olla esteitä nepsy-oireiden takia. Tätä ei ole kuitenkaan otettu millään tavalla huomioon etuuksissa tai palvelujärjestelmässä.

4. Työttömyysturva, työllisyyden edistäminen ja osittainen työllistyminen (välimietinnön ehdotukset 8 ja 9) **4.1 Komitea ehdottaa, että työmarkkinatuen toimivuutta ja uudistamistarpeita selvitetään tilanteissa, joissa työmarkkinoille pääsy tai niille palaaminen on vaikeutunut. Mitä tilanteita ehdotetun selvityksen tulisi koskea?**

Uusi asiakaspalvelumalli kohtelee kaikkia työttömiä työnhakijoita tasaveroisesti siitakin huolimatta, että työttömien ryhmä on erittäin heterogeeninen. Työnhakuvelvoite on asetettava kaikille työttömille työnhakijoille, vaikka asiakkaan tosiasiallinen työkyky on heikko ottamaan kokoaikatyötä vastaan. Kaikilla ihmisillä ei ole mahdollisuus ottaa vastaan kokoaikatyötä. He saattavat pystyä kuitenkin osa-aikatyöhön.

Uusi asiakaspalvelumalli olettaa kaikkien työnhakijoiden kykenevän mallin mukaiseen toimintaan. Malli soveltuu kuitenkin erittäin huonosti tuetun ja monialaisen palvelun asiakkaille. Mallissa ja

lainsäädännössä ei huomioida edes sitä, että kuntouttava työtoiminta on viimesijainen palvelu, vaan heidänkin osaltaan pitäisi ainakin pohtia työnhakuvelvollisuuden asettamista. Tuetussa ja monialaisessa palvelussa tarvitaan asiantuntijaharkintaa asiakkaiden palveluissa, eikä määrämuotoista ja tiukkaa palvelumallia. Nämä asiakkaat tarvitsevat usein lähiverkoston kanssa yhteen sovitettavia palveluja ja asiantuntijoiden työn soisi kohdistuvan niiden hankkimiseen asiakkaille ja kohtaavan, syväluotaavan palvelun tarjoamiseen asiakkaille, joka on omiaan sitouttamaan asiakkaita sovittaviin palveluihin ja vahvistamaan luottamusta viranomaisiin.

Työmarkkinatuki: Jos asiakas ei kykene hyödyntämään palvelujärjestelmää, eikä osallistumaan edes alimman kynnyksen palveluun, pitäisi etuus muuttua toimeentulotueksi ja ohjata asiakas sosiaaliseen kuntoutukseen.

5. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen (välimietinnön ehdotukset 10, 11 ja 12)
5.1 Komitea ehdottaa, että etuusjärjestelmän tulee tukea ihmisten jatkuvaa oppimista ja edistää osallistumisen tasa-arvoa. Miten etuusjärjestelmää tulisi uudistaa, jotta se parantaisi osallistumisen tasa-arvoa ja tukisi jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistamista?

-

5.2 Komitea katsoo, että koulutukseen hakeutumisen tulee olla ensisijaista vailla ammatillista tutkintoa oleville nuorille. Miten nuorten sosiaaliturvaa tulisi uudistaa, jotta etuus- ja palvelujärjestelmien monimutkaisuus ja niiden sisälle asetetut kannustimet eivät aiheuttaisi koulutuksen tai muiden palvelujen ulkopuolelle jäämistä tai jättäytymistä?

Erityisessä asemassa ovat neuropsykiatrisista häiriöistä oireilevat nuoret tai jo neuropsykiatrisen diagnoosin saaneet nuoret. Kyseisille nuorille tulee olla järjestettävissä kuntoutusta, tukea ja apua opintojen tueksi, koska nepsy-oireet ovat yksi isoimmista syistä jättäytyä koulutuksen ulkopuolelle. Tällöin opinto/kuntoutustuen voisi yhdistää.

5.3 Komitea ehdottaa selvitettäväksi edellytyksiä käynnistää opintotukijärjestelmän kokonaisuudistus. Millainen opintotukijärjestelmän uudistus tukisi opiskeluaikojen toimeentuloa, sujuvaa opiskelua, tavoiteajassa valmistumista ja opiskelijan hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta mielekästä opintopolkua?

Helpompi ja selkeämpi järjestelmä. Jo nykyinen käyttöjärjestelmä on huono. Opintotuen, asumistuen ja opintolainan hakeminen selkeämmäksi.

Palkkatulojen vaikutus opintoetuuksiin selkeämmäksi- nyt moni jättää tekemättä oikaisuvaatimuksia ja opiskelija turhautuu ja opiskelu, hyvinvointi ja jaksaminen vaarantuu.

6. Lasten ja perheiden sosiaaliturva (välimietinnön ehdotukset 13, 14 ja 15)
6.1 Komitea ehdottaa työryhmän perustamista lapsilisän uudistamiseksi. Mitä lapsilisäjärjestelmän eri uudistusvaihtoehtojen valmistelussa ja arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?

Ei kommentoitavaa

6.2 Komitea ehdottaa lastenhoidon tukien järjestelmän uudistuksen käynnistämistä. Miten ja mistä lähtökohdista lastenhoidon tukien järjestelmää tulisi uudistaa?

Ei kommentoitavaa

6.3 Vanhemmalla on vastuu lapsensa elatuksesta. Mitä muutoksia sosiaaliturva- tai muuhun lainsäädäntöön tulisi tehdä, jotta se tukisi vanhempien elatuskykyä?

Yleisesti lapsiperheköyhyyttä ja köyhyyden periytymistä pitää tutkia lisää kuten mietinnössä ehdotetaan

7. Asumismenot ja asumismenojen korvaaminen (välimietinnön ehdotus 16)7.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 16 edistämiseksi? Mikä asia tai mitkä asiat on tärkeintä selvittää?

Lapsi huomioitaisiin asumistuessa sen prosentin mukaan mitä hän tosiasiallisesti viettää kummankin vanhemman luona. Epäreilua, että vain toisen vanhemman asumistuessa huomioidaan lapset vaikka olisi yhteishuoltajuus

Aasumismenot tulee huomioida täysimääräisenä perustoimeentulotuessa eikä kohtuullisteta mm sähkön kulutusta. Kohtuuhintaisen vuokran huomioimiseen joustoa. Nyt valuu perustoimeentulotuen kustannuksia hyvinvointialueille liikaa koska Kela kohtuullistaa kaikkia asumismenoja. Asumistuki kattaa kuitenkin vain osan, joillain hyvin pienen osan kaikista kustannuksista

8. Toimeentulotuki ja pitkäaikaisen toimeentulotukitarpeen vähentäminen (välimietinnön ehdotukset 17 ja 18)8.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 17 ja 18 edistämiseksi?

Laissa Monialaisesta yhteispalvelusta (=TYP-laki) nimenomaisesti korostetaan kolmikantayhteistyötä asiakkaan hyväksi. Erityisesti Monialaisen asiakkuuden alkuvaiheessa eli alkukartoituksessa tulisi olla niin TE-toimiston, sosiaalihuollon kuin Kelan virkailija yhteisen pöydän ääressä. Tämä ei kuitenkaan toteudu, koska pöydästä puuttuu Kelan edustaja poikkeuksetta aina. Käytännössä Kelan edustajaa pitäisi velvoittaa osallistumaan TYP-lain piirissä olevien asiakkaiden alkukartoitukseen. Tällöin asiakkaan etuudet, työllistymisen esteet ja palveluprosessi saadaan yhdellä kertaa selville ilman, että asiakasta pompotetaan viranomaiselta toiselle.

8.2 Mitkä ovat keskeisimmät toimenpiteet, joilla pitkäaikaista toimeentulotuen tarvetta voidaan vähentää?

Palvelujen oikea-aikaisuus ja saatavuus.

Ensisijaisten etuuksien tason tulisi olla riittävä elämiseen, toimeentulotuen tulisi olla lyhytkestoinen tuki esim ensisijaisten etuuksien puuttuessa tai katkoksissa. Nyt toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavia on liian iso osuus. Tilapäiseksi tarkoitettua tuesta on tullut säännöllinen tulonlähde.

Palvelutarpeen tarkempi kartoittaminen on nyt jo mahdollista, mutta siihen sitoudutaan heikosti koska mitään velvoittavuutta ei ole (paitsi työllistämistoimenpiteissä). Hyvinvointialueella pyritään nyt jo toistuvasti harkinnanvaraista tukea saavat ohjata laaja-alaiseen palvelutarpeen arviointiin, mutta sitoutuminen asiakkuuteen on heikkoa.

Perustulon mahdollisuus niille, joilla on vaikeuksia hakea ensisijaiset etuudet, hakea toimeentulotukea tai osallistua mihinkään työllistämistoimenpiteisiin. Tämä ryhmä sisältää pitkäaikaissairaat, päihde- ja mt asiakkaat, joilla hoitosuhdetta ei ole tai eivät sitoudu kuntoutumiseen. Perustulon saamisen edellytys tulisi kuitenkin olla asiakkuus sosiaalihuoltoon, jolloin ihminen on jollain tavalla edes seurannassa ja hänen tilannettaan voidaan arvioida ja tarjota muita palveluita. Jos perustuloa saavat jäävät ilman mitään kontakteja, muut elämänhallinnan haasteet voivat pahentua.

Kelassa tulee käyttää enemmän harkintaa perustoimeentulotuessa ja automaattinen ylijäämien vyörytys aja monet kohtuuttomiin tilanteisiin. Esim opintolainan huomioiminen joka kk tulona vaikka se tosiasiallisesti olisi käytetty jo, tuottaa vaikeutta opiskelijoiden toimeentuloon. He käytännössä jäävät elämään opintotuen varassa ja kaikki me tiedämme, ettei se riitä edes ruokaan. Näissäkin tapauksissa perustoimeentulotuen menoja valuu hyvinvointialueille. Kelan tulisi nykyistä paremmin huomioida todellinen tilanne käytettävissä olevasta varallisuudesta.

Sosiaalityö on pirstaloitunut palvelutehtävien ja palvelujen perusteella järjestettäviin palveluihin ja sosiaalityön kokonaisvaltainen työote on osin kadotettu. Taloudelliseen tilanteeseen ja esim. toimeentulotuen tarpeen juurisyyhin paneutuminen on osa kaikkea sosiaalityötä kuten myös mahdollisten tuloloukkojen todellisuuden tarkistaminen. Työnteosta pitää aina tehdä kannustavaa - päätöksentekijöiden huomioinnin tuloraja, etuisuudet ei katkea heti epävarman työsuhteen alkaessa yms, mutta tuo kannustavuus täytyy asiakkaalle usein erikseen laskea ja perustella.

9. Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen (välimietinnön ehdotukset 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25) 9.1 Miten työ- ja toimintakyvyn tukemista, seurantaa ja arviointia sekä työ- ja toimintakykyä tukevia palveluja tulisi vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollossa?

Asiakkaan tilanteessa tulisi tehdä usein monialaista yhteistyötä. Asiakkaalla saattaa olla useita eri palveluja käytössä. Palvelut eivät keskustele keskenään. Asiakas joutuu kertomaan samaa asiaa usealle eri palvelulle. Pitäisi järjestää säännöllisiä arviointitapaamisia asiakkaan tilanteessa, jotta pystyttäisiin seuraamaan asiakkaan tilanteen kehittymistä ja päivittämään tarvittaessa suunnitelmaa.

Työttömien terveystarkastukset, kuntouttava työtoiminta, Monialainen yhteispalvelu. Edellä mainitut ovat palveluita, jotka ovat lakisääteisiä, mutta jatkuvan säästöpaineen alla hyvinvointialue saattaa priorisoida antamia palveluja. Välttämättä työttömien terveyspalvelut, työkyvyn tutkimukset tai kuntouttava työtoiminta eivät ole listan kärjessä. Työttömien asiat eivät tunnu kiinnostavan päättäjiä, eivät ole prioriteettilistan kärjessä, mutta maksavat miljardeja yhteiskunnalle.

Työkyvyn selvitykset tulisi saada lakisääteiseksi palveluiksi työttömille työnhakijoille. Sen jälkeen palvelun vaikuttavuutta tulee seurata eri arviointitutkimusten valossa. Yhteiskunnalle on paljon edullisempaa se, että asiakas on oikean etuuden/toimeentulon piirissä kuin se, että häntä pompotetaan eri viranomaiselta toiselle, eri etuusmuodolta toiselle, eikä hän välttämättä koskaan työllisty.

9.2 Mitä tulisi ottaa huomioon valmisteltaessa A) monialaista asiakassuunnitelmaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? B) työkyky- ja kuntoutuspalvelujen yhtenäistä tietopohjaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? C) vastuutyöntekijä-mallia eniten tukea tarvitseville?

Riskinä TE24 uudistuksessa saattaa olla se, että palvelut eivät ole yhdenvertaisia eri työllisyysalueiden kesken. Myös yhdyspintojen rakentamisessa voi olla eri alueiden välillä eroja, eli kuinka paljon laitetaan resursseja esim. vaikeasti työllistyvien prosessiin eli monialaiseen yhteistyöhön.

Kymenlaakson Monialaisesta työelämäpalvelussa työskentelevät mm. yksilövalmentajat, jotka kulkevat asiakkaan rinnalla esim. kuntouttavan työtoiminnan palvelun aikana sekä auttavat eri etuuksien hakemisessa sekä viranomaisasiainhoidossa. Lisäksi työkykytiimissä toimii mm. vastuutyöntekijäpari, joka toimii asiakkaan asiakasvastaavana ja kokoaa tilanteen yhteen.

Työhönvalmennuksen vakiinnuttamiseen täytyisi saada lakikirjaus sekä selvyyt, että mikä taho kyseistä palvelua voi järjestää? Tuleva työllisyysviranomainen vai hyvinvointialue monialaisena yhteistyönä?

Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan tulisi saada käytännössä mahtumaan kaikki tarvittava kirjaus. Nykyisin sitä pitää tyypistää hyvin lyhyeksi Uraan tallentamisen vuoksi, jolloin siitä jää puuttumaan paljon oleellista tietoa pois. Tämän vuoksi asiakkaalle joudutaan tekemään shi mukainen asiakassuunnitelma, jotta siihen saadaan kirjoitettua kaikki asiat auki.

Monialaisesta asiakassuunnitelmasta pitäisi yhdessä laissa määritellä tarkemmin tietojen vaihtaminen ja se kuka kirjaa ja miten.

Vastuutyöntekijä-termi aiheuttaa sekaannusta, koska sosiaalihuoltolaissa on jo omatyöntekijä omatyöntekijä nimenomaan eniten tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelujen koordinoitua varten

Monialaisen työelämäpalvelun monialaisuus on nykymallissa hämärtyneet ja sosiaalihuollon osuus on kaventunut työllistämispalveluiden järjestämiseen ja toimenpiteiden kirjaamiseen

9.3 Mitä muuta tulisi ottaa huomioon alaluvun 5.10 ehdotusten edistämiseksi?

-

10. Sosiaaliturvajärjestelmän kannustin- ja byrokratialoukut (välimietinnön ehdotukset 26 ja 27)10.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 26 ja 27 osalta?

Ei lausuttavaa

11. Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus (välimietinnön ehdotukset 28, 29 ja 30)11.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 28, 29 ja 30 edistämiseksi?

Ei lausuttavaa

12. Syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen ansioturva huomioiden (komitean esitys seuraavalle hallitukselle)

12.1 Komitea esittää syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä ansioturva huomioiden aluvuossa 6.1. Tarkoituksena on selkeyttää ja yksinkertaistaa vaiheittain etuusjärjestelmää ja sen toimeenpanoa sekä helpottaa siirtymistä etuudelta toiselle. Mitä hyötyjä ja haasteita perusturvaetuuksien yhtenäistämiseen ja yhdistämiseen voi liittyä?

Yksinkertaistaminen ja joustava etuudelta toiselle siirtyminen helpottaa byrokratiaa.

Sosiaalihuoltoon kuuluu kuitenkin olennaisesti yksilöllisyys ja palvelutarpeen arviointi tehdään aina asiakaskohtaisesti.

Jos kun etuusviidakko olisi selkeä, niin sosiaalityölle jäisi aikaa paneutua juurisyihin, kuten oli jo toimeentulotuen Kela-siirron tavoite. Kelan joustamattomuus harkinnassa ja etuuksien yhdenmukaistaminen on kuitenkin ajanut siihen, että hva joutuu myöntämään täydentävää ja jopa ehkäisevää toimeentulotukea pelkän talousvajeen vuoksi, kun tarkoitus olisi puuttua juurisyihin ja asiakkaan toimintakyvyn tukemiseen. Jos rakennetaan yhdenmukainen perusturva (kansalaispalkka) sen tason tulee olla riittävä ja sen tulee olla ehdollinen ja määräaikainen (sitoutuminen sosiaalihuollon tukeen ehtona tuen jatkumiselle)

12.2 Mihin suuntaan perusturvaetuuksien yhtenäistämistä tulisi kehittääA) etuuksien ehtojen osalta?B) toimeenpanon osalta?

Ei lausuttavaa

13. Ehdotusten priorisointi13.1 Välimietinnössä on komitean 31 ehdotusta tuleville hallituksille. Mitä kolmea ehdotusta tulisi edistää ensimmäisenä ja miksi?

Tärkeysjärjestykseen mahdoton asettaa, mutta ensisijaista olisi keskittyä työ- ja TOIMINTAkyvyn vaarantumista ehkäiseviin toimenpiteisiin, työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseen ja toisaalta turvata toimeentulo ja tarvittavat vähäistäkin toimintakykyä ylläpitävään toimintaan (toipumisorientaatio huomioiden)

14. Julkisen talouden kestävyys14.1 Sosiaaliturvauudistuksessa tehtävät ratkaisut voivat joko vahvistaa tai heikentää julkista taloutta pitkällä aikavälillä. Komitea on linjannut, että uudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla. Tulisiko

sosiaaliturvan uudistamisella tavoitella parannusta julkisen talouden kestävyteen pitkällä aikavälillä ja jos kyllä, niin miten?

Samanaikaisesti ei voi säästää ja odottaa että väestön työ- ja toimintakyky paranee itsestään. Tarvitaan laajapohjaista ajattelua varhaisen tuen kannattavuudesta ja ennaltaehkäisyn merkityksestä. Jo työ- ja toimintakyvyn menettäneiden henkilön palauttaminen työelämään on vaikeampaa kuin työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja säilyttäminen (hyte-työ, panostu lapsiin ja lapsiperheisiin, työelämän joustot jne)

15. Komitean linjaukset toisen kauden työlle
15.1 Komitea on linjannut toisen kautensa työstä alaluvussa 6.2. Mikä luetelluista kokonaisuuksista on tärkein ja miksi?

Lakiin tulee saada kirjaus, että työtön työnhakija on oikeutettu työ- ja toimintakyvyn selvitykseen. Selvitys tulee tehdä monialaisena yhteistyönä ja hyvinvointialueelle tulee antaa riittävä rahoitus kohdentuen erityisesti terveydenhuollon resursseihin. Myös Kela on velvoitettava osallistumaan monialaiseen yhteistyöhön.

15.2 Mihin suuntaan lueteltuja kokonaisuuksia tulisi kehittää?

-

16. Mitä muuta haluat todeta sosiaaliturvuudistuksesta?

Keskeistä on määritellä käsitteet selkeästi ja johdonmukaisesti (esim. omatyöntekijä/vastuutyöntekijä).

Liakka Anna-Riitta
Kymenlaakson hyvinvointialue - Aikuisten sosiaalipalvelut ja monialaiset työelämäpalvelut